

Európa környezete — Helyzetkép és kilátások 2020-ban

Összefoglaló

Címlapfotó: © Simon Hadleigh-Sparks, My City/EEA

Jogi nyilatkozat

Jelen publikáció tartalma nem szükségszerűen tükrözi az Európai Bizottság vagy az Európai Unió egyéb intézményeinek hivatalos véleményét. Sem az Európai Környezetvédelmi Ügynökség, sem a megbízásából eljáró személyek vagy vállalatok nem tehetők felelőssé az ebben a jelentésben található információk bármilyen jellegű felhasználásáért.

Szerzői jogi nyilatkozat

© Európai Környezetvédelmi Ügynökség, 2019.

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Az Európai Unióról további információ az interneten érhető el (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2019.

ISBN 978-92-9480-113-5

doi: 10.2800/109002

Európai Környezetvédelmi Ügynökség
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Dánia

Tel.: +45 33 36 71 00

Web: eea.europa.eu

Európa környezete — Helyzetkép és kilátások 2020-ban

Összefoglaló

Az évszázad meghatározó kihívása

Az Európa környezete – állapot és előretekintés 2020 (State and Outlook of the European Environment – SOER 2020) című jelentés kulcsfontosságú pillanatban érkezik. Sürgős fenntarthatósági kihívásokkal szembesülünk, melyek sürgős, rendszerszintű megoldásokat igényelnek, ami világos üzenet a szakpolitikai döntéshozók felé Európában és világszerte. Évszázadunk legfontosabb világméretű kihívása az, hogy hogyan lehetséges fejlődést elérni a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontok közt egyensúlyozva.

Ez az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) által kiadott 6. jelentés az európai környezetvédelem helyzetével és kilátásaival kapcsolatban, a 2020-as kiadás pedig jelentős hézagokat azonosít be a környezet állapota és a meglévő rövid- és hosszútávú uniós szakpolitikai célok között. Az állampolgárok elvárása az, hogy egészséges környezetben élhessenek, ennek érdekében pedig főként az uniós és nemzeti szakpolitikák végrehajtására kell összpontosítani.

Mindemellett nemcsak többet kell tennünk, hanem másképp is kell cselekednünk. Az elkövetkező évtizedben a világ környezeti és éghajlati kihívásaira nem adhatjuk ugyanazt a választ, mint az elmúlt 40 évben. Ennek a jelentésnek az a célja, hogy a 2030-as európai szakpolitikákról szóló vitákhoz nyújtson tájékoztatást 2050-ig és az azon túl is.

Ezeknek a jövőbeni politikáknak a környezeti és éghajlati kihívásokra adott folyamatban levő megoldásokra kell épülniük – a *vívmányokra* – reagálva a legfrissebb ismeretekre, ami gyökeresen eltérő szemléletet tesz szükségessé – egyrészt abban a tekintetben, hogy *mit* kell tennünk, másrészt abban is, *hogyan* kell azt megtennünk.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen sürgősen kell cselekedni. Az elmúlt 18 hónapban publikálták az IPCC, az IPBES, az IRP és az UNE (!) fontosabb globális tudományos jelentéseit, amelyek mind hasonló üzenetet hordoztak: a jelenlegi irányvonalak alapvetően fenntarthatatlanok, mivel azok összefüggnek egymással és a fő termelési és fogyasztási rendszereinkkel; és az idő is szorít, hogy hiteles válaszokat találjunk a tendencia megfordítására.

Az európai gazdaságot és a modern társadalmi életet alakító központi rendszerekben – különösen az energia-, a mobilitási-, a lakás- és az élelmiszerrendszerekben – végrehajtható alapvető fenntarthatósági fordulat szükségessége nem újdonság. Valójában erre már a SOER 2010-es és 2015-ös kiadásában is felhívtuk a figyelmet, és az elmúlt években az EU fontos szakpolitikai kezdeményezéseit, mint például a körforgásos és a bio-gazdasági csomagokat, a 2030-ra és 2050-re készülő éghajlat- és energiapolitikát, valamint a jövő kutatási és innovációs programjait is ez a szemlélet hatja át. Mindezeket túl az EU fenntartható finanszírozási kezdeményezése az első a maga nemében, amely súlyos kérdéseket tesz fel a pénzügyi rendszer szerepére vonatkozóan a szükséges piaci változás ösztönzésében.

Egy dolog a szemléletváltás, a változtatások megvalósítása azonban nehezebb ügy. A sok, már létező megoldás és innováció –mind technikai, mind társadalmi – megerősítésére, felgyorsítására, ésszerűsítésére és végrehajtására kell összpontosítani, miközben ösztönözni kell a további kutatásokat és fejlesztéseket is, valamint katalizátorszerepet kell vállalni abban is, hogy megváltozzon az emberek viselkedése, és legfőképpen, meg kell hallgatni a lakosság véleményét, és őket is be kell vonni mindebbe.

(!) Az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (IPCC) jelentései a 1,5 °C-os globális felmelegedésről, az éghajlatváltozásról és a földterületekről; A Biodiverzitás és Ökoszisztéma-szolgáltatás Kormányközi Tudománypolitikai Platform (IPBES) globális értékelő jelentése a biodiverzitásról és az ökoszisztéma-szolgáltatásokról (Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services); A Nemzetközi Erőforrás Bizottság (IRP) globális erőforrásokkal kapcsolatos kilátásokról szóló jelentése (Global Resources Outlook report); Az ENSZ Környezetvédelmi Program (UNEP) 6. globális környezetvédelmi előretekintés (Global Environment Outlook 6)

A szociális dimenziót nem szabad alábecsülni. Egyértelmű és érthető az igény az igazságos átmenetre, melynek során az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság potenciális veszteségei megkapják a kellő gondoskodást és figyelmet. A rendszerszintű változtatások költségei és előnyei egyenlőtlenül oszlanak el, ahogy azt már a szakpolitikai döntéshozók is felismerték, ugyanakkor megalapozott ismeretekre, az állampolgárok szerepvállalására és hatékony válaszokra van szükség.

Nem mellőzhetjük az európai fiatalokat sem. Egyre hangosabban hallatják a hangjukat és sokkal ambiciózusabb válaszokat követelnek a klímaváltozással és a környezetkárosítással kapcsolatban. Ha a következő évtizedben nem sikerül megváltoztatnunk az aktuális tendenciákat, a jövő iránt érzett aggodalmuk nem lesz alaptalan.

A SOER 2020 nem ad választ az összes komplex kihívásra. Mindazonáltal, ez az EEA mindezidáig legátfogóbb integrált felmérése, és az első is egyben, amely következetesen, a társadalmi szinten, közösen végrehajtott fenntarthatósági

fordulatnak az összefüggésében foglalkozik a rendszerszintű kihívásokkal. Az adatokból, az elemzésekből és az uniós szakpolitikából szerzett 25 éves tapasztalatra épít, és az európai tagállamok egyedülálló hálózatának – az Eionetnek az ismereteire.

Megjósolni nem tudjuk, mi vár ránk a jövőben, de befolyásolhatjuk. Meggyőződésünk, hogy ez a jelentős időszerű, megbízható információforrás, amely irányt mutathat az EU jövőbeni környezeti és éghajlati politikájáról szóló megbeszélésekhez, és segíthet az ENSZ Agenda 2030 és a Fenntartható fejlődési célok programjára adott uniós válaszok kialakításában. Európának kell az igazságos és fenntartható világrend, az egészséges környezet kialakítását célzó globális átmenet élére állnia. Az európai zöld megállapodás (European Green Deal) ötletében – amely a legfontosabb prioritásként körvonalazódott a következő Európai Bizottság (2019-2024) szakpolitikai iránymutatásában – megvan a lehetőség arra, hogy elsőrangú keretrendszert biztosítson a cselekvéshez, lehetővé téve az átmenethez szükséges rendszerszemléletet és innovációt, hogy egy olyan jövőt tudjunk teremteni, amelyre mindannyian büszkék lehetünk.

Hans Bruyninckx

Ügyvezető igazgató – Európai Környezetvédelmi
Ügynökség

A SOER 2020 dióhéjban

2020-ban Európa eddig még soha nem tapasztalt léptékű, sürgető környezeti kihívásokkal szembesül. Bár az EU környezetvédelmi és éghajlat-politikája jelentős pozitívumokkal járt az elmúlt évtizedekben, Európának tartósan fennálló problémákkal kell szembenéznie, ilyen például a biológiai sokféleség csökkenése, az erőforrás-felhasználás, az éghajlatváltozás hatásai, valamint az egészséget és a jóllétet fenyegető környezeti kockázatok. A globális megatrendek – például a demográfiai változások – számos környezeti kihívás hatásait tovább fokozzák, míg a gyors technológiai változások új kockázatokot és bizonytalanságokat hoznak magukkal.

Ezeket a kihívásokat felismerve az EU egy sor hosszú távú fenntarthatósági cél mellett kötelezte el magát a „jóllét bolygónk felélése nélkül” jelmondat jegyében. E célok megvalósításához elengedhetetlen az Európa által adott válaszok jellegének és célkitűzéseinek gyors és alapvető megváltoztatása. Európának módot kell találnia arra, hogy átalakítsa a környezetre és az éghajlatra egyre nagyobb terhet jelentő és egészségügyi hatásokkal is rendelkező kulcsfontosságú szociális rendszereket – nemcsak a technológiák és a gyártási folyamatok, hanem a fogyasztási szokások és az életmód újragondolásával. Ehhez azonnali és összehangolt, a különböző szakpolitikai területek és a társadalom különböző szereplőinek bevonásával végzett cselekvésre van szükség, amely lehetővé teszi a rendszerszintű változtatást.

2020-ban Európa kritikus fordulóponthoz érkezik, amikor a vezetőknek még módjában áll a jövőbeni fejlődés alakítása, amelyre az utódainak már nem lesz lehetőségük. A következő évtizednek ezért is van döntő jelentősége abban, hogy meghatározza Európa 21. századi lehetőségeit.

Ezek röviden az Európa környezete – helyzetkép és kilátások 2020-ban (SOER 2020) jelentés legfontosabb következtetései. A jelentés átfogó értékelést nyújt az európai környezetről a kormányzás támogatása és a nyilvánosság tájékoztatása érdekében. Mint minden EEA jelentés, ez is az európai

környezeti információs és megfigyelőhálózat (Eionet) munkáján alapul – a hálózat az EEA 33 tagállama, valamint hat közreműködő ország összefogásával működik.

Az európai környezet állapotának, tendenciáinak és kilátásainak értelmezéséhez integrált megközelítésre van szükség, amely tudomásul veszi az éghajlatváltozás összetett mozgatórugóit és következményeit is. A SOER 2020 pont ezt kínálja, bemutatva az európai fejlődést alakító globális összefüggést (1. rész), az európai környezeti és ágazati trendeket és kilátásokat (2. rész), valamint az átalakító erejű változtatást akadályozó és lehetővé tévő tényezőket (3. rész). A publikáció legutolsó, 4. része azokat az elgondolásokat ismerteti, hogy Európa miként tud irányváltással egy fenntartható jövőt kialakítani.

A SOER 2020 sok kihívást és akadályt nevesít, de lát okot a reményre is. Az európai állampolgárok gyakran adnak hangot a csalódottságuknak a környezetvédelmi és az éghajlati irányítás elégtelensége miatt. A rendszerszintű kihívások és az azokra adott válaszok ismerete egyre növekszik, ami egyre jobban tükröződik az EU szakpolitikai keretrendszerében. Ezzel párhuzamosan az innovatív megoldások – új technológiák, üzleti modellek és közösségi kezdeményezések – gombamód szaporodtak az elmúlt években. Egyes városok és régiók vezető szerepet játszanak a célkitűzések és a kreativitás terén: különböző életmódokkal és munkamódszerekkel kísérleteznek, és a hálózaton belül megosztják egymással ötleteiket.

Minden ilyen fejlemény fontos, mivel lehetséges mozgásteret mutatnak a kormányok számára arra, hogy a szakpolitikák, a beruházások és a cselekvések terén új szintre emeljék a célkitűzések törekvéseit. Emellett fokozzák a tudatosságot, és bátorítják az állampolgárokat, hogy gondolják át a viselkedésüket és az életmódjukat. Európának minden rendelkezésre álló eszközt felhasználva meg kell ragadnia ezeket a lehetőségeket, hogy átalakító erejű változtatást érhessünk el a következő évtizedben.

Európa környezete a változó globális kontextusban

A környezeti és fenntarthatósági kihívások, melyekkel Európa ma szembesül, az elmúlt évtizedek globális fejleményeiben gyökereznek. Ez alatt az időszak alatt a szociális és gazdasági tevékenységek „gyorsuló fejlődése” átformálta az emberiség viszonyát a környezettel. 1950 óta a világ népessége megháromszorozódott, 7,5 milliárdra nőtt; a városokban élő emberek száma megnégyesződött, több mint 4 milliárd ember él városokban; a gazdasági teljesítmény 12-szeresére növekedett, amit a nitrogén-, foszfát- és káliumműtrágyák használatának hasonló növekedése kísért; a primerenergia-felhasználás pedig az ötszörösére nőtt. Előre tekintve úgy tűnik, hogy ezek a globális fejlemények egyre nagyobb terhet gyakorolnak a környezetre. Az előrejelzések szerint a világ népessége 2050-re közel egyharmadával nő, és eléri a 10 milliárdot. Az erőforrás-felhasználás globálisan a kétszeresére nőhet 2060-ra úgy, hogy a vízigény 55%-kal nő 2050-re, az energiaigény pedig 30%-kal nő 2040-re.

Tagadhatatlan, hogy e gyorsuló fejlődés jelentős előnyökkel is járt: a világ sok részében enyhítette a szenvedést és fokozta a jóllétet. Például, a mélyszegénységben élők aránya globálisan meredeken csökkent – arányuk 1981-ben 42% volt, míg 2015-ben nem érte el a 10%-ot. Ugyanez a fejlődés azonban kiterjedt mértékű károkat is okozott az ökoszisztémában. Globálisan tekintve a szárazföldi környezet 75%-át, a tengeri környezetnek pedig a 40%-át mára súlyos mértékben megváltoztatták. A Földön kivételesen gyorsan csökken a biológiai sokféleség és több fajt veszélyeztet a kihalás, mint az emberi történelemben bármikor. A bizonyítékok azt mutatják, hogy a biológiai sokféleség hatodik tömeges kihalási hulláma van folyamatban.

A globális éghajlati rendszerben az 1950-es évek óta megfigyelt sok változás ugyanígy példa nélküli az ezredfordulóig eltelt évtizedekben. Ezek nagyrészt az emberi tevékenységből – például a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből, a mezőgazdaságból és az erdőirtásból – származó üvegházhatású gázok kibocsátásának a következményei.

Ezek a terhek mind közvetlenül, mind közvetve hatalmas kárt okoznak az emberek egészségében és jóllétében. A környezetszennyezéshez köthető megbetegedések és korai elhalálozások jelentette globális terhek már háromszor nagyobbak, mint amit az AIDS, a tuberkulózis és a malária okozott. Ami a technológiai fejlődés miatti gyorsulás folytatódása esetén még további messzeható veszélyeket is hordozhat magában, ha a kedvezőtlen hatások miatt összeomlanak az ökoszisztémák, például az Északi-sarkvidék, a korallzátonyok vagy az Amazonas menti erdők. Az ilyen

típusú hirtelen és visszafordíthatatlan változás komolyan megzavarhatja a természet alapvető javakat biztosító képességét. Mint például az élelem és az erőforrások biztosítása, a víz tisztaságának és a talaj termékenységének a megőrzése, és hogy ütközőzónát biztosít a természeti katasztrófák ellen.

Az iparosodás úttörőjeként Európa meghatározó szerepet játszott ezeknek a globális változásoknak a létrejöttében. Maig több erőforrást használ fel, és jobban hozzájárul a környezet pusztulásához, mint a világ sok más régiója. A magas szintű energiaigény teljesítéséhez Európa függőségben van a világ egyéb részeiről származó, vagy ott használt erőforrásoktól, mint például víztől, termőföldtől, biomasszától és egyéb anyagoktól. Ennek eredményeképpen az európai termeléshez és fogyasztáshoz köthető környezeti hatások nagy része Európán kívül jelentkezik.

E tények összessége komoly kihívást jelent Európa és a világ más régiói számára. A szociális és gazdasági fejlődés jelenlegi pályái pusztítják az emberiséget is fenntartó ökoszisztémát. A fenntarthatóságra történő irányváltáshoz a környezeti terhelés gyors és nagymértékű csökkentésére van szükség, ami a jelenlegi csökkentéseken messze túlmutat.

Európa környezete 2020-ban

Ahogy egyre nyilvánvalóbbá válik a globális környezeti és éghajlati kihívások természete és dimenziója, úgy fejlődik a szakpolitikai keretrendszer is. Európa környezetvédelmi politikájának a keretrendszerét – a környezetvédelmi vívmányokat – egyre inkább ambiciózus, hosszú távú tervek és célok alakítják. Az európai környezetvédelem és társadalom átfogó jövőképét fogalmazta meg a hetedik környezetvédelmi cselekvési program (7. EAP), amely 2050-re a következőket irányozza elő:

Jóllétben, bolygónk ökológiai korlátait tiszteletben tartva élünk. Jólétünk és egészséges környezetünk olyan innovatív, körforgásos gazdaságból ered, ahol semmit sem pazarolnak el, ahol a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodnak, és ahol olyan módon védik, becsülik és állítják helyre a biológiai sokféleséget, amely növeli társadalmunk ellenálló képességét. Az alacsony széndioxid-kibocsátással járó növekedés már régen elvált az erőforrások felhasználásától, megteremtve egy biztonságos és fenntartható globális társadalom lehetőségét.

Az EU környezetvédelmi politikáját három tematikus szakpolitikai prioritás vezérli a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban: (1) az EU természeti tőkájének

védelme, megőrzése és növelése; (2) az EU erőforrás-hatékony, zöld és versenyképes, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággá alakítása; valamint (3) az uniós polgárok megóvása a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jóllétüket fenyegető kockázatoktól. Az elmúlt években az EU stratégiai keretpolitikák sorozatát fogadta el, melyek az EU gazdaságának és egyes rendszereinek (pl. energia, mobilitás) olyan módon történő átalakítására összpontosítanak, amely jóllétet és méltányosságot biztosít úgy, hogy megvédi az ökoszisztémát is. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Fenntartható fejlődési célok programja kiegészíti ezt a keretrendszert, a szociális, gazdasági és környezetvédelmi célok egymásra utaltságát elismerő logikával ruházva fel az átalakító erejű változtatást.

Európa hosszú távú jövőképe és a kiegészítő szakpolitikai célok szempontjából nézve egyértelmű, hogy Európának nem sikerül a kívánt tempóban reagálni a környezetvédelmi kihívásokra. A SOER 2020-értékelés üzenete a legújabb tendenciák és kilátások alapján egyértelmű: a szakpolitika hatékonyabban működik a környezeti terhek csökkentése terén, mint a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák, valamint az emberi egészség és jóllét védelmében. Az európai környezetvédelmi irányítás sikerei ellenére a tartós problémák továbbra is fennállnak, és a következő évtizedek európai környezetével kapcsolatos kilátások nem adnak okot bizakodásra (ES.1. táblázat).

Egyértelmű, hogy a természeti tőke védelme, megőrzése és növelése még nem történt meg a hetedik környezetvédelmi cselekvési program törekvéseinek megfelelően. A védett fajok (23%) és élőhelyek (16%) kis része van kedvező védettségi helyzetben, és Európa nem áll készen arra, hogy teljesítse a célját, és 2020-ra megállítsa a biológiai sokféleség csökkenését. Európa elérte a célját a védett szárazföldi és tengeri területek kijelölésében, és néhány állatfaj egyedszámának helyreállításában, de a további célok többségét valószínűleg nem sikerül teljesíteni.

A természeti tőkét célzó szakpolitikai intézkedések előnyösen hatottak néhány területen, de sok probléma továbbra is fennáll, és néhány esetben még romlott is a helyzet. Például, a szennyezés csökkentése javított a vízminőségen, de az EU messze van attól, hogy minden víztest jó ökológiai állapotba kerüljön 2020-ra. A területgazdálkodás javult, de a tájegységek töredezettsége tovább nő, ami károsítja az élőhelyeket és a biológiai sokféleséget is. A légszennyezés továbbra is hatással van a biológiai sokféleségre és az ökoszisztémákra is, és az európai ökoszisztéma-területek 62%-án túlzottan nagy a nitrogénszint, ami eutrofizációt okoz. Az éghajlatváltozás biológiai sokféleségre és az ökoszisztémákra kifejtett hatása a várakozások szerint fokozódni fog, míg a gazdasági tevékenységek – például

a mezőgazdaság, a halászat, a szállítás, az ipar és az energiatermelés – továbbra is a biológiai sokféleség csökkenésével, az erőforrások kitermelésével és káros anyagok kibocsátásával járnak.

Európa komolyabb előrelépést ért el az erőforrás-hatékony és a körforgásos gazdaság terén. A bruttó hazai termék növekedése mellett csökkent az anyagfelhasználás, az erőforrás-hatékony pedig javult. 1990 és 2017 között 22%-kal csökkent az üvegházhatású gázok kibocsátása mind a szakpolitikai intézkedések, mind a gazdasági tényezők miatt. A megújuló energiaforrások aránya a végső energiafogyasztásban folyamatosan növekedett, míg elérte 2017-ben a 17,5%-ot. Az energiahatékony javult, a végső energiafogyasztás pedig jelentősen visszaesett az 1990-es szintre. A levegőt és a vizeket szennyező anyagok kibocsátása is csökkent, míg az EU teljes vízkivétele 1990 és 2015 között elérte a 19%-os csökkenést.

A legújabb tendenciák azonban már kevésbé pozitívak. Például, a végfelhasználói energiaigény növekszik 2014 óta, és ha ez továbbra is folytatódik, akkor az EU 2020-as végfelhasználói energiaigény célkitűzése előfordulhat, hogy nem teljesül. A szállítás és a mezőgazdaság károsanyag kibocsátása is fokozódott, míg a veszélyes vegyi anyagok termelése és fogyasztása stabil maradt. A 2030-ra történő előretétekintés szerint a progresszió jelenlegi mértéke nem elegendő a 2030-as és a 2050-es éghajlati és energia célkitűzések teljesítéséhez. Ezenfelül a környezetterhelésnek a gazdasági szektorokból történő kezelése környezetvédelmi integráció útján nem volt sikeres, amit jól mutat, hogy a mezőgazdaság továbbra is hatással van a biológiai sokféleségre, valamint a levegő, a víz és a talaj szennyezésére.

Európa elért bizonyos sikereket abban, hogy megvédje az európai embereket az egészséget és a jóllétet fenyegető környezeti kockázatokkal szemben. Például, az ivóvíz és a fürdővíz általánosságban kiváló minőségű Európa-szerte. Vannak azonban állandó problémák is bizonyos területeken, és az előretétekintés is aggodalomra adhat okot. Például, a környezetben tartósan megmaradó és nagy távolságra jutó egyes vegyi anyagokat még a korszerű ivóvíz-tisztítás sem szűri ki. Ugyanígy, bár a légszennyező anyagok kibocsátása csökkent, az európai városi populáció majd 20%-a olyan területen él, ahol a légszennyező anyagok koncentrációja legalább egy levegőminőségi előírást meghalad. A finom pornak való kitétség a felelős évente kb. 400 000 korai halálesetért Európában; ez a közép- és a kelet-európai országokat sújtja aránytalanul nagymértékben.

Az emberi egészséget és a jóllétet még mindig veszélyezteti a zaj, a veszélyes vegyi anyagok és az éghajlatváltozás. A felgyorsuló éghajlatváltozás valószínűleg fokozódó

ES.1 táblázat A múltbeli tendenciák, a kilátások és a szakpolitikai célkitűzések/célok teljesítésének távlatai – Összefoglaló

Témák	Korábbi trendek és kilátások		A szakpolitikai célkitűzések/célok teljesítésének távlatai		
	Múltbeli tendenciák (10-15 év)	Kilátások 2030-ra	2020	2030	2050
A természeti tőke védelme, megőrzése és javítása					
Szárazföldi védett területek					
Tengeri védett területek					
Védett fajok és élőhelyek az EU-ban					
Leggyakoribb fajok (pillangók és madarak)					
Az ökoszisztéma állapota és a kapcsolódó szolgáltatások					
Vízi ökoszisztéma és vizes élőhelyek					
Hidromorfológiai terhelés					
A tengeri ökoszisztéma és biológiai sokféleség helyzete					
A tengeri ökoszisztéma terhei és az ökoszisztémát érő hatások					
A városi infrastruktúra és mezőgazdasági területek terjeszkedése					
Talaj állapota					
Légszennyezés és hatásai az ökoszisztémára					
Vegyí szennyezés és hatásai az ökoszisztémára					
Éghajlatváltozás és hatásai az ökoszisztémára					
Erőforrás-hatékony, körforgásos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság					
Anyagi erőforrás-hatékony					
Anyagi javak körforgásos felhasználása					
Hulladéktermelés					
Hulladékkezelés					
Üvegházhatású gázok kibocsátása és a csökkentésre irányuló erőfeszítések					
Energiahatékony					
Megújuló energiaforrások					
Levegőszennyező anyagok kibocsátása					
Ipari szennyezőanyagok kibocsátása					
Tiszta ipari technológiák és eljárások					
Vegyí anyagok kibocsátása					
Víz kivétel, valamint a felszíni és a talajvízre gyakorolt terhelése					
Tengerek fenntartható használata					
Védelem az egészséget és a jóllétet fenyegető környezeti kockázatokkal szemben					
Levegőszennyező anyagok koncentrációja					
Légszennyezés hatásai az emberi egészségre					
A népesség környezeti zaj- expozíciója és hatása az emberi egészségre					
Csendes területek megőrzése					
A vizek szennyezésből adódó terhelése és kapcsolata az emberi egészséggel					
Vegyí szennyezés és kockázata az emberi egészségre és jóllétre nézve					
Az éghajlatváltozás kockázata a társadalom szempontjából					
Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: stratégiák és tervek					
Múltbeli tendenciák (10-15 év) indikatív értékelése és kilátások 2030-ra			A kiválasztott szakpolitikai célkitűzések/célok teljesítésének távlati - Indikatív értékelés		
	Javuló tendenciák/fejlemények dominálnak	Év		Nagy részt megfelelő ütemben halad	
	A tendenciák/fejlemények vegyes képet mutatnak	Év		Részben megfelelő ütemben halad	
	Romló tendenciák/fejlemények dominálnak	Év		Nagy részt nem megfelelő ütemben halad	

Megjegyzés: A célok/célkitűzések oszlopban megadott év nem a pontos határidőt jelöli, hanem egy hozzávetőleges érték.

kockázatot is jelent, elsősorban a veszélyeztetett csoportok számára. E hatások közé tartoznak a hőhullámok, az erdőtüzek, az áradások és a fertőző betegségek előfordulási gyakoriságának változása. Ráadásul az egészséget érintő környezeti kockázatok nem mindenkit egyformán sújtanak, így jelentős helyi és regionális eltérések vannak Európán belül a szociális sebezhetőség és egészséget veszélyeztető környezeti expozíció terén. Általánosságban, az egészséget és a jóllétet fenyegető környezeti kockázatok csökkentésével kapcsolatos kilátások bizonytalanok. A rendszerszintű egészségügyi kockázat összetett dolog, és az ismereteinkben fontos hiányosságok és bizonytalanságok vannak.

A rendszerszintű kihívások megértése és a válaszok

A főbb környezeti kihívások tartós megléte számos kapcsolódó tényezővel magyarázható. Először is, a környezeti terhelés, a csökkentésében bekövetkezett előrelépések ellenére, még mindig tekintélyes. Az előrelépés üteme is lassult egyes fontos területeken. Ilyen például az üvegházhatású gázok kibocsátása, az ipari kibocsátás, a hulladéktermelés, az energiahatékonyság és a megújuló energia aránya. Ez magával vonja azt, hogy túl kell lépni a fokozatos hatékonyságjavításon, és meg kell erősíteni a környezetvédelmi szakpolitikák végrehajtását, hogy teljes mértékben kifejthessék jótékony hatásukat.

A környezeti rendszerek összetettsége azt is jelenti, hogy jelentős időeltérés van a terhek csökkentése és a természeti tőke fejlődésének valamint az emberi egészség és a jóllét javulásának észlelése között. A környezeti következményeket, mint a biológiai sokféleség csökkenését gyakran különböző tényezők határozzák meg, vagyis a szakpolitikai intézkedések hatékonyságát és a helyi megoldásra irányuló erőfeszítéseket külső tényezők ellensúlyozhatják. Ezek közé tartoznak a globális fejlemények, például a növekvő népesség, gazdasági teljesítmény és erőforrás-felhasználás, amelyek mind befolyásolják az európai helyzetet. Előre tekintve aggodalomra adnak alapot a változás mozgatórugói is, mint a technológiai és a geopolitikai fejlődés is, melyeknek jelentősége tisztázatlan.

Valószínűleg a folyamatos európai környezetvédelmi és fenntarthatósági kihívások mögötti legfontosabb tényező az, hogy a kihívások elválaszthatatlanok a gazdasági tevékenységektől és az életmódtól, elsősorban azoktól a társadalmi rendszerektől, amelyek biztosítják Európa szükségleteit, például az élelmet, az energiát és a mobilitást. Ennek eredményeképp a társadalom erőforrás-felhasználása és szennyezése bonyolult módon kötődik az értékteremtési lánc mentén a foglalkoztatáshoz és a keresethez;

az infrastruktúrába, gépekbe, készségekbe és tudásba történő jelentős beruházásokhoz; a viselkedésmódokhoz és az életmódokhoz; valamint a közrendhez és az intézményekhez.

A társadalmi rendszereken belüli és azok közötti számos összefonódás azt jelenti, hogy gyakran jelentős akadályok állnak az Európa hosszú távú fenntarthatósági célkitűzéseinek eléréséhez szükséges gyors és mélyreható változás elérése előtt. Például:

- A termelési-fogyasztási rendszereket az ún. bezáródások és kényszerpályák jellemzik, ami ahhoz a tényezhez kapcsolódik, hogy a rendszerelemek – technológiák, infrastruktúrák, tudás stb. – gyakran évtizedeken át együtt fejlődtek. Ez azt jelenti, hogy ezeknek a rendszereknek a radikális megváltoztatása valószínűleg megzavarja a beruházásokat, a munkahelyeket, a magatartásformákat és az értékeket, ami az érintett ágazatok, régiók vagy fogyasztók részéről ellenállásba ütközik, kényszerűen megtartva ezáltal a régi működéseket.

- A rendszereken belüli kapcsolódási pontok és visszacsatolások azt jelentik, hogy a változás gyakran nem szándékolt eredményeket vagy meglepetéseket eredményez. Az életmódbeli változások például veszélyeztethetik a technológiával elért előnyöket, részben a „visszapattanó hatások” miatt, ha a hatékonyságjavulás olyan költségmegtakarítást eredményez, amely nagyobb fogyasztást tesz lehetővé.

- A termelési-fogyasztási rendszerek szintén közvetlenül és közvetetten kapcsolódnak egymáshoz, például azáltal, hogy az erőforrások biztosítása, valamint a hulladékok és a kibocsátások elnyelése a közös természeti tőkéből való függőségük révén valósul meg. Ez az „erőforrások közötti kapcsolat” azt jelenti, hogy az egyik területen felmerülő probléma kezelése máshol nemkívánatos kárt okozhat, például az erdőirtás és az élelmiszerárak emelkedése a bioüzemanyag-termelés miatt.

Az európai környezetvédelmi kihívások rendszerszintű jellege segít megmagyarázni a létrehozott környezetvédelmi irányítási megközelítés korlátait a szükséges változtatás elérésében. Bár az élelmiszer-, az energia- és a mobilitási rendszerek terén megfigyelhetők a fejlődés jelei, a környezeti hatások továbbra is jelentősek, és a jelenlegi tendenciák nem felelnek meg a hosszú távú környezeti és fenntarthatósági céloknak.

Egyre nagyobb számú kutatási és gyakorlati eredmény ad bepillantást abba, hogy miként érhető el az alapvető rendszerszintű változás. Az ilyen átalakulás hosszú távú folyamat, amely kritikus mértékben függ az alternatív gondolkodást és életvitelt kiváltó különböző innovációs formák megjelenésétől és elterjedésétől – új szociális gyakorlatok,

technológiák, üzleti modellek, természet alapú megoldások stb. Lehetetlen előre tudni, hogy pontosan milyen innovációk jelennek majd meg, hogy integrálódnak-e az életvitelbe és ha igen, akkor milyen mértékben, illetve hogyan befolyásolják a fenntarthatósági eredményeket. Az átmenet ezért számos bizonytalanságot, konfliktust és kompromisszumot hoz magával.

A rendszerszintű változások megértésének fontos következményei vannak az irányításra nézve. Először is, az elgondolások szerint a kormányzat már nem a „pilóta” szerepét tölti be, aki rendelkezik azokkal az ismeretekkel és az eszközökkel, amelyekkel a társadalmat a fenntarthatóság felé kormányozza, hanem átvált a társadalom egészére kiterjedő innováció és átalakulás előmozdítójának a szerepére. A felülről-lefelé történő tervezésnek bizonyos helyzetekben továbbra is megvan a maga feladata. A kormányoknak azonban módot kell találniuk arra is, hogy hasznosítsák a polgárok, a közösségek és a vállalkozások képességeit is.

Ennek eléréséhez az szükséges, hogy a szakpolitikai területek és a kormányzati szintek közreműködjenek a közös célok elérésében. A környezetvédelmi politika eszközei továbbra is elengedhetetlenek. A rendszerszintű változáshoz azonban a szakpolitikák sokkal szélesebb körű összehangolására lesz szükség az innováció és a kísérletezés előmozdítása, az új ötletek és megközelítések elterjesztése, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a strukturális gazdasági változások kedvező és méltányos eredményeket hozzanak. Az átmeneti folyamatok összetettsége és bizonytalansága azt jelenti, hogy a kormányoknak megoldásokat kell találniuk arra is, hogyan koordinálják és irányítsák a társadalmat a hosszú távú fenntarthatósági célok felé, valamint hogy kezeljék a rendszerszintű változást elkerülhetetlenül kísérő kockázatokat és nem kívánt következményeket.

Hová tart most Európa?

Összességében, az 1–3. részben ismertetett elemzés kiemeli az Európa előtt álló kihívások tartósságát, jelentőségét és sürgősségét. Az EU 2050-es fenntarthatósági jövőképeinek elérése még mindig lehetséges, de ehhez az intézkedések jellegének és ambíciószintjének megváltoztatására van szükség. Ez azt jelenti, hogy egyrészt meg kell erősíteni a kialakított szakpolitikai eszközöket, másrészt a kormányzás innovatív új megközelítéseivel kell azokra építeni. A jelentésben adott betekintésre építve a 4. rész számos olyan fontos területet határoz meg, ahol az átmenet lehetővé tétele érdekében cselekvésre van szükség.

A szakpolitikák végrehajtásának, integrációjának és következetességének erősítése: A meglévő politikák teljes

végrehajtásával Európának hosszú utat kellene megtennie ahhoz, hogy teljesítse a 2030-ra kitűzött környezetvédelmi célokat. A teljes végrehajtáshoz a finanszírozás és a kapacitásépítés fokozására lenne szükség; valamint a vállalkozások és az állampolgárok részvételére; a helyi, a regionális és a nemzeti hatóságok jobb koordinálására; és egy erősebb tudásbázisra. A végrehajtáson túl Európának szüksége van a szakpolitikai keretrendszer hiányosságainak és gyengeségeinek a kezelésére is, például a földterülettel, a talajjal és a vegyi anyagokkal kapcsolatban. A környezeti célok ágazati politikába történő jobb integrálása szintén alapvető fontosságú, csakúgy, mint a szakpolitikai következetesség javítása.

Több rendszerszintű, hosszú távú szakpolitikai keret és kötelező érvényű célkitűzés kidolgozása:

A kulcsfontosságú rendszerekre (pl. az energiára és a mobilitásra), valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítására irányuló stratégiai politikák növekvő csoportja fontos eszköz a társadalmon belüli következetes fellépés ösztönzésére és irányítására. A hosszú távú szakpolitikai keretek alkalmazási körét azonban ki kell terjeszteni más fontos rendszerekre és kérdésekre, például az élelmiszerekre, a vegyi anyagokra és a földhasználatra is. Hasonló, több területre kiterjedő stratégiára van szükség más kormányzati szintek – többek között országok, régiók és városok – esetében is. Az érdekelt feleknek az átalakító erejű elképzelések és utak kialakításában való részvétele fontos ahhoz, hogy tükrözni lehessen Európa eltérő viszonyait, és maximalizálni lehessen a környezeti, társadalmi és gazdasági járulékos előnyöket.

Vezető szerep a fenntarthatóság irányába tett nemzetközi fellépésben:

Elszigetelten Európa nem valósíthatja meg fenntarthatósági céljait. A globális környezeti és fenntarthatósági problémákra globálisan kell reagálni. Az EU jelentős diplomáciai és gazdasági befolyással bír, amelyet az ambiciózus megállapodások elfogadásának támogatására használhat olyan területeken, mint a biológiai sokféleség és az erőforrás-felhasználás. Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható európai fejlesztési menetrendjének teljes körű végrehajtása és a más régiókban való végrehajtás aktív támogatása elengedhetetlen ahhoz, hogy Európa globális vezető szerepet tölthessen be a fenntarthatósági átmenetek megvalósításában. A következő 10 évben a fenntartható fejlesztési célok alkalmazása a szakpolitikai fejlesztés átfogó keretként fontos lépést jelenthet Európa 2050-re vonatkozó elképzelésének megvalósítása felé.

Az innováció előmozdítása a társadalom egészében:

A pályaváltás kritikus mértékben függ az olyan innováció különféle formáinak megjelenésétől és elterjedésétől,

amely új gondolkodásmódokat és életmódokat indíthat be. Már elültették a szemléletváltás magjait. Egyre több vállalkozás, vállalkozó, kutató, városi közigazgatás és helyi közösség kísérletezik különböző módszerekkel a termelés és a fogyasztás területén. A gyakorlatban azonban az innováció komoly gátakba ütközik. Ezért a közpolitikának és az -intézményeknek fontos szerepe van a rendszerszintű változás lehetővé tételében. A környezetvédelmi szakpolitika továbbra is nélkülözhetetlen, a rendszerinnovációhoz azonban a kutatási, innovációs, ágazati és iparpolitikáktól kezdve az oktatáson, a jóléten, a kereskedelmen és a foglalkoztatáson át a legkülönbözőbb szakpolitikai területekről származó koherens közreműködésre van szükség.

A beruházások növelése és a finanszírozás átirányítása:

Bár a fenntarthatóság felé történő átmenet megvalósítása jelentős beruházásokat tesz majd szükségessé, az európai polgárok rendkívül sokat nyerhetnek – mind a természet és a társadalom számára okozott károk elkerülése, mind pedig az általuk teremtett gazdasági és társadalmi lehetőségek miatt. A kormányoknak teljes mértékben ki kell használniuk az állami forrásokat a kísérletezés támogatásához, az innovációkba és a természetalapú megoldásokba való beruházáshoz, a fenntartható beszerzéshez és az érintett ágazatok és régiók támogatásához. Alapvető szerepük van továbbá a magánberuházások mozgósításában és irányításában azáltal, hogy a beruházásokat és a fogyasztási döntéseket alakítják, a pénzügyi szektort pedig a fenntartható beruházásokba vonják be az EU fenntartható pénzügyi cselekvési tervét végrehajtva és arra építve.

A kockázatok kezelése és a társadalmilag igazságos

átmenet biztosítása: A fenntarthatósági átmenetet akkor lehet sikeresen levezényelni, ha a társadalmak felismerik az esetleges kockázatokat, lehetőségeket és kompromisszumokat, és kigondolják, miként lehet köztük egyensúlyozni. A szakpolitikák nélkülözhetetlen szerepet játszanak az „igazságos átmenetek” megvalósításában, például átképzéssel, támogatásokkal, technikai segítségnyújtással vagy olyan beruházásokkal támogatva a fokozatos megszüntetés előtt álló vállalatokat és dolgozóikat, melyek segítik a kedvezőtlenül érintett régiókat. A felmerülő

kockázatok és a technológiai és társadalmi fejlődéssel kapcsolatos lehetőségek korai felismerését olyan adaptív megközelítésekkel kell ötvözni, amelyek kísérletezésen, nyomon követésen és tanuláson alapulnak.

Az ismeretek és a tettek összekapcsolása:

A fenntarthatóság felé történő átmenet megvalósításához sokféle új ismeretre lesz szükség, több tudományágra és a tudáselőállítás különféle típusaira építve. Ez magában foglalja a környezeti terhelést mozgó rendszerekre, a fenntarthatóság felé vezető útra, az ígéretes kezdeményezésekre és a változás előtt álló akadályokra vonatkozó bizonyítékokat. Az előrejelzési módszerek fontos szerepet játszanak abban, hogy a részvételi folyamatokba bevonják az embereket a lehetséges jövő, az eredmények, a kockázatok és a lehetőségek feltárása érdekében. A vonatkozó bizonyítékok teljes körű gyűjtése, megosztása és felhasználása szükségessé teheti a tudomány és a szakpolitika és a cselekvés közötti kapcsolatot megteremtő tudásrendszer módosítását, ideértve az új készségek és intézményi struktúrák kialakítását is.

A következő 10 év

A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend és a Párizsi Megállapodás céljainak elérése az elkövetkező 10 évben e területek mindegyikén sürgős beavatkozást tesz szükségessé. Hogy egyértelmű legyen, Európa nem érheti el a fenntarthatósági jövőképét („jólét bolygónk felélése nélkül”) csupán a gazdasági növekedés előmozdításával és a káros mellékhatások környezetvédelmi és szociálpolitikai eszközökkel történő kezelésére törekedve. Ehelyett, az ambiciózus és egységes politikák és fellépések vezérelvévé kell tenni a fenntarthatóságot az egész társadalom számára. Az átalakító erejű változtatás lehetővé tételéhez minden kormányzati szint és terület együttműködése szükséges, és ki kell használni a polgárok, a vállalkozások és a közösségek törekvéseit, kreativitását és erejét. 2020-ban Európának egyedülálló lehetősége van arra, hogy élen járjon a fenntarthatósággal kapcsolatos kihívásokra adandó globális válaszadás terén. Nincs vesztegetni való időnk!

A SOER

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) az 1210/90/EGK tanácsi rendelet alapján létrehozott uniós ügynökség. A rendelet létrehozta az európai környezeti információs és megfigyelőhálózatot is (Eionet), amely 33 tagállam^(?) és hat együttműködő ország^(?) partnerségi hálózata. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) megbízása az, hogy az Eionet segítségével ismereteket nyújtson, hogy az uniós intézményekben és az Eionet országokban az érintett érdekcsoportok megalapozott döntéseket hozhassanak az európai környezet javításáról és a fenntarthatóság felé való elmozdulásról.

E megbízás részeként az EEA egyik legfontosabb feladata az, hogy 5 évente jelentést tegyen közzé a környezet állapotáról, tendenciáiról és kilátásairól. Ilyen jelentések 1995 óta készülnek, amelyek az európai környezet állapotát és kilátásait értékelik, valamint tájékoztatást adnak az uniós szakpolitikák végrehajtásához és fejlesztéséhez. Ezt a múltbéli tendenciák, a meghatározott jövőbeli célok elérése felé tett előrelépés és az uniós szakpolitika azon lehetőségeinek nyomán követésével végzik, melyek hozzá tudnak járulni a hosszú távú célkitűzések eléréséhez.

A korábbi jelentésekhez hasonlóan az Európa környezete – Helyzetkép és kilátások 2020-ban (SOER 2020) című jelentés releváns, megbízható és összehasonlítható ismereteket nyújt, és számos, az EEA és az Eionet számára rendelkezésre álló forrásra épít. A jelentés kidolgozását az a széles körű felismerés vezérelte, hogy a környezetvédelmi kérdések szorosan összefüggenek a társadalom legtöbb aspektusával, ami kihat a fenntarthatóság elérésének általános kilátásaira, és azt sugallja, hogy az érdekelt feleknek új ismeretekre van szükségük tetteik támogatásához.

A SOER 2020 program az előző, 2015. márciusban közzétett jelentésben megfogalmazott következtetésekre épül. A SOER 2015 bemutatta, hogy miközben az uniós szakpolitika végrehajtása jelentős előnyökkel járt az európai környezet és emberek jólléte szempontjából, Európa komoly kihívásokkal néz szembe a tartós környezeti problémák kezelése terén, amelyek összetett módon kapcsolódnak a termelési és fogyasztási rendszerekhez. A 2015. évi jelentés a környezetkárosodást okozó termelési-fogyasztási rendszerekben végbemenő fundamentális átalakulás mellett érvel, ideértve az élelmiszer-, energia- és mobilitási rendszereket is.

A 2020. évi jelentés olyan időszakban született, amikor a társadalom a hamis információk és álhírek által támasztott nehézségekkel szembesül. A jelentés mindent megtesz annak érdekében, hogy ezt tudomásul vegye: biztosítja az átláthatóságot azáltal, hogy az idézett tudományos eredményekre átfogóan hivatkozik, és a minőségre és a bizonytalanságra vonatkozó kérdések, illetve az ismeretbeli hiányosságok értékeléséhez és átadásához jobb megközelítést alkalmaz. A jelentést az Eionet, az Európai Bizottság, az EEA tudományos bizottsága és nemzetközi szakértők is kiterjedt szakértői vizsgálatnak vetették alá.

Az országos szintű információk tájékoztatást nyújtanak a szakpolitikák végrehajtásához, és elősegítik az új fejlesztések és megközelítések jobb megosztását. Felismerve az ismeretek egyre bonyolultabbá válása által támasztott kihívást, a jelentés minden tematikus értékelése tartalmaz egy-egy összefoglaló értékelést is. Végezetül, a jelentés a jelenlegi környezeti kihívások rendszerszintű jellegével is foglalkozik, beleértve a fent említett termelési-fogyasztási rendszereket, valamint bepillantást nyújt abba, hogy Európa miként felelhet meg napjaink példátlan környezeti, éghajlati és fenntarthatósági kihívásainak.

(?) Az EU 28 tagállama Izlanddal, Liechtensteinnel, Norvégiával, Svájjal és Törökországgal együtt.

(?) Albánia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Észak-Macedónia, Szerbia és Koszovó (az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244/99 sz. határozata értelmében és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével összhangban).

Európai Környezetvédelmi Ügynökség

**Európa környezete
Helyzetkép és kilátások 2020-ban
Összefoglaló**

2019 — 14 pp. — 210 x 297 cm

ISBN 978-92-9480-113-5

doi: 10.2800/109002

Kapcsolatba szeretne lépni az EU-val?

Személyesen

Az Európai Unió területén több Europe Direct információs központ is működik. Keresse meg az Önhez legközelebb eső központot: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Telefonon vagy e-mailben

A Europe Direct központok feladata, hogy megválaszolják a polgárok Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit. Vegye igénybe a szolgáltatást

- az ingyenesen hívható telefonszámon: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bizonyos szolgáltatók számíthatnak fel díjat a hívásért),
- a rendes díjszabású telefonszámon: (+32 2) 29-99-696, vagy
- e-mailen: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Információkat keres az EU-ról?

Online

Az EUROPA portál tájékoztatással szolgál az Európai Unióról az EU összes hivatalos nyelvén:
https://europa.eu/european-union/index_hu

Uniós kiadványok

A következő címen uniós kiadványok tölthetők le/rendelhetők meg díjmentesen/fizetés ellenében:

<https://publications.europa.eu/hu/publications>. Ha bizonyos ingyenes kiadványokból több példányra van szüksége, rendeljen a Europe Direct központtól vagy hazájának helyi információs központjától (lásd: https://europa.eu/european-union/contact_hu).

Uniós jogszabályok és kapcsolódó dokumentumok

Az EUR-Lex portálról bármelyik hivatalos nyelven letölthetők az EU jogi tartalmi és az 1952-től megjelenő jogszabályai:
<http://eur-lex.europa.eu>

Az EU által gondozott nyílt hozzáférésű adatok

A nyílt hozzáférésű adatok európai uniós portálja (<http://data.europa.eu/euodp/hu>) uniós adatkészletekhez biztosít hozzáférést. Az adatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célból egyaránt díjmentesen letölthetők és felhasználhatók.

Európai Környezetvédelmi Ügynökség
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Dánia

Tel.: +45 33 36 71 00
Web: eea.europa.eu
Facebook: www.facebook.com/European.Environment.Agency
Twitter: @EUEnvironment
LinkedIn: www.linkedin.com/company/european-environment-agency/
Tájékoztatás: eea.europa.eu/enquiries
Feliratkozás az EEA értesítéseire: <http://eea.europa.eu/sign-up>

TH-02-19-902-HU-N
doi: 10.2800/109002

Az Európai Unió
Kiadóhivatala